

Н. М. Цівун,

Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ

ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ КАЛЕНДАРНИХ СВЯТ ЛІТНЬОГО ЦИКЛУ

У статті розглянуто лінгвокультуреми на позначення українських календарних свят літнього циклу, зокрема Івана Купала, Петра і Павла, Петрівка. Увагу зосереджено на мовних одиницях тексту, в семантиці яких міститься вагома і актуальна культурна інформація.

Ключові слова: лінгвокультурологія, лінгвокультурема, етнос, Купала, Петра і Павла, Петрівка.

В статье рассмотрено лингвокультуреми на обозначение украинских календарных праздников летнего цикла, в частности Ивана Купала, Петра и Павла, Петровка. Внимание сосредоточено на языковых единицах текста, в семантике которых находится важная и актуальная культурная информация.

Ключевые слова: лингвокультурология, лингвокультурема, этнос, Купала, Петра и Павла, Петровка.

This article represents linguoculturemes for denotation of Ukrainian calendar holidays of summer period, including Ivana Kupala, Petra i Pavla, Petrivka. The article is focused on linguistic units of the text, which semantics includes important and actual cultural information. Plan of expression of cultural information in the material of linguistic units is wide: from certain words, lexical phrases, phraseological units, aphorisms, proverbs and syntactical phrases of text segments. Determined, that investigated linguoculturemes are firm, reproductive in ethnical linguistic society linguistic units, which represent cultural experience of Ukrainian people. They form their connection with rites, functional and situational assignment in folklore speech descriptive potential of literature.

Keywords: linguoculturology, linguocultureme, ethnos, Kupala, Petra i Pavla, Petrivka.

Мова і культура – два знакові коди на взаємоперетинах і зв'язках детермінували появу нової лінгвістичної науки – лінгвокультурології. Так, наприклад, вірування, повір'я, обряди, звичаї, міфологічні й демонологічні уявлення – основа світогляду українців. Вони втілюють міжпоколінний досвід етносу, а мовні знаки відображають їхню семантику й конотацію. Таким чином, лінгвокультурологія вивчає способи, засоби і форми, якими «мова зберігає у лінгвокультуремах одиниці культури і транслює їх через тексти у суспільну мовну практику» [7, с. 357].

Лінгвокультурема, за визначенням О. Селіванової, – це мовний знак, який містить культурну інформацію [9, с. 354]. Вона є «стійкою відтворюваною в етнолінгвістичному соціумі мовною одиницею, яка відображає культурний досвід і ціннісні орієнтири національного суспільства. З цього погляду – це надбання і скарб нації» [6, с. 63]. Культурно марковані знання й уявлення носіїв певної культури є планом змісту лінгвокультурем, а планом вираження – мовні одиниці, у семантиці яких міститься культурна інформація. Лінгвокультуреми можуть об'єднуватися у лінгвокультурологічний концепт, що є «ментальною проекцією елементів культури», опредмеченою у вигляді лінгвокультурем [7, с. 364] та формувати лінгвоконцептосферу.

Мета статті – розглянути лінгвокультуреми *Купала, Петра і Павла, Петрівка* та їх лінгвоконцептосфери, що відображають особливості українських календарних свят літнього циклу, зафіксованих і описаних в усній народній творчості та художній літературі XIX – XX століть.

Зазначимо, що особливістю сучасного українського народного календаря є те, що він склався з християнськими датами і обрядами, доповненими прадавніми обрядовими елементами. Календарних обрядів українці дотримувались під час урочистого святкування початку чи закінчення певних сезонів, природних циклів – зими, весни, літа, осені. Науковці таке поєднання називають двовір'ям, що у «світоглядній системі складає вищий ступінь людського розвитку» [11, с. 126]. Це зберігається донині в наших традиціях, а також зафіксовано в усній народній творчості та художній літературі.

Купала (Івана Купала) – лінгвокультурема на позначення календарного свята, яке має ознаки як язичницьких вірувань, так і християнського культу, що відзначається в Україні щорічно 7 липня за новим стилем. Купала – це давнє свято у слов'ян, пов'язане з одним із найпоширеніших у їхній міфології поганським божеством Купалом (Купайлом) – богом земних плодів, що супроводжувалося молодіжними іграми, піснями, скаканнями через багаття, купанням, обливанням водою, виготовленням опудал, пусканням на воду вінків, гаданням. Первісно Купалою називали ляльку (або опудало), яку *купали* – топили у воді, спалювали. Назва ж «Івана Купала» походить від народного та церковного наймення. За православним календарем 7 липня відзначається Різдво Іоанна Предтечі (Іоанна Хрестителя). Під тиском християнської церкви поганський культ Купала злився з християнським культом Іоанна Хрестителя, звідки й назва – «Івана Купала». У народній українській традиції воно ще має назви – *Іван-травник, Копальний Іван* (пестливі – *Купа[й]лик, Купа[й]лочко, Купа[й]лочка*) [3, с. 321]. Серед українців свято Купала (Купайла) відзначала переважно молодь у *купальську (іванівську) ніч*. Основними його атрибутами є Купало – язичницький бог земних плодів, якому приносили у жертву хліб – і Морена (Марена, Мара, Марина) – зимове божество, що морить землю стужею, а людину хворобою і голодом; крім того, її називали старшою русалкою: *У день на Купала, зрана попоравишсь, вся молодь рушила з села. Парубки в луг – на Маринку гілля ламати, дівчата на поле й луки – квіток збирати, вінки вити* (П. Мирний). На святі виконувалися *купальські пісні* («На Івана на Купала», «Проти Івана сонце грало», «Наша Маринка-купалочка», «Коло Мариньки ходили дівоньки», «Купайло, Купайло», «Ой на Івана на Купала»): 1. *На Івана на Купала, що Іван діє? Гречку сіє. У нашої гречки гарні вершечки. Було б тобі, Іванку, не купатися, Було б тобі, Іванку, з нами гратися. Що Іван діє? Пшеницю сіє. У нашої пшениці жовті косці. Було б тобі, Іванку, не купатися, Було б тобі, Іванку, з нами гратися* (Нар. тв.). 2. *Ой, на Купала! Ой на Купала! Ой, нам Ладуся квіти збирала. Квіти збирала, віночок слітала Та й на синю хвилю, на Дунай пускала* (Нар. тв.). 3. *Ой, на Івана та на Купала Ластівонька купалась, До схід сонця вмивалась, На бережечку сушилась* (Нар. тв.).

Свято Купала поєднувало елементи культу Сонця, аграрної магії та очисних обрядів. Звідси – широко розповсюджені дівочі ворожіння на вінках, численні обряди і магичні прийоми. У цей день дівчата до схід сонця вмивалися росою, щоб бути красивими. Якщо дівчині щастило вмитися першою, то вона ставала першою красунею в окрузі. А хлопці купальськими ногами ходили до лісу шукати квіт папороті. Цей квіт запалював сам Купало опівночі в найглухіших лісових нетрах. Той, хто здобував його, міг розуміти мову всякого створіння й бачив, де в землі заховані скарби. Жінки на Купала виходили в поле, в ліс, на луг збирати трави, бо вірили, що трави, зібрані у цей день, мають цілющі властивості. У народі побутують численні прикмети, пов'язані із купальським святом: 1. *Після Івана (Купала) не треба жупана* (Нар. тв.).

2. Коли до Івана проса буде з ложку, то буде й в ложку (Нар. тв.). 3. Коли на Івана гримить, то горіхи будуть порожні й буде їх мало (Нар. тв.). 4. Якщо на Іванів день злива – чекай, бабо, мокрі жнива (Нар. тв.).

У художній літературі лексема **Купала** має широкий спектр конотацій: а) номінація свята: *І лагодою сяє стиглий лад, І спогад золотіє, як кохались У бурях квітня, в ворожебі Купала...* (С. Маланюк); *Доноситься голосна дівоцька пісня; озивається до неї парубоцький викрик.. То красноярська молодь збирається своє свято святкувати – одбувати Купала* (П. Мирний); *Завтра Івана Купала, а сьогоднішня ніч ясна, зориста, неначе умисне розцвілає, щоб молодим дівчатам зрадити над річкою будучу долю і милого* (О. Кобилянська); б) номінація свята, що супроводжується описом дійства: *Чомусь згадалися ночі на Купала... А ще згадалось колесо вогненне з гори в долину котиться проз мене. Обкручене смолою, летить і палахтить на вітрі, палахтить! І розгубивши іскри увсебіч, обвуглене, заточується в ніч... А вже дівчата в плахах, у намисті, вінки пускають за водою вниз. А вже гадають, хто кому до мислі, а хлопці зносять до багаття хмиз* (Л. Костенко); в) позначення часових меж: *Коли було настане час, між зеленими святами з святом Купайла, Захар Беркут ... іде на кілька неділь у гори за зіллям і ліками* (І. Франко); г) перифраз: *Поганська ніч – тасмний час оман. Пливе з озер мерезаний туман, і духмяніють папороті трутні* (М. Бажан); д) прізвище (Янко Купала – білоруський поет): *Він (Янко Купала) мови білоруської гравив Ясний алмаз любовно і дбайливо, Братам-народом проявивши диво Так, як Шевченко наш колісь явив* (М. Рильський).

Ця лексема зустрічається у назвах творів художньої літератури: «На Івана на Купала» М. Черемшина, «Ніч на Івана Купала» А. Тесленко, «Ніч на Івана Купала» М. Бажан, «Ніч під Івана Купала» М. Старицький, «На Івана Купала» М. Стельмах, «Вечір проти Івана Купала» М. Гоголь, – а також, наприклад, у етнографічних нарисах «Ночь на Івана Купала в с. Харьковцах» А. Тесленка.

За традицією, саме після Івана Купала розпочинався купальний сезон, а тому у народі говорять: 1. *До Іана вмивайся, а по Іванові купається* (Нар. тв.). 2. *Від Івана до Ілька кличе купатися ріка* (Нар. тв.). 3. *Івана дочекайся, а тоді купається* (Нар. тв.).

Петра і Павла – лінгвокультуреми на позначення релігійного свята, що відзначається 12 липня за новим стилем на честь великих апостолів Ісуса Христа – Петра і Павла. У народі це свято ще називають **Петрів день**, **Петрівчаний день**, **Петровський день**, **Петра**.

Апостол Петро (Симеон) – один із перших учнів і вірних послідовників Христа. Рибалка Симеон із Капернаума залишив родину і пішов за Христом, щоб присвятити йому своє життя. Християнське ім'я Петро (скеля, камінь), що дав йому Господь, мало бути символом духовної стійкості. І хоч були у Петра хвилини душевного сум'яття, зневіри, але він переміг себе. За проповідницьку діяльність апостол Петро разом із апостолом Павлом за наказом римського імператора Нерона були засуджені до розп'яття. За церковним переказом, апостол Петро попросив повісити його на хресті вниз головою, бо «я недостойний господа свого». Сталося це близько 57 р. н.е.

Апостол Павло до свого духовного прозріння мав ім'я Савл і «був гонителем церкви Божої». Дорогою в Дамаск, де він мав переслідувати християн, Савл був осліплений, а потім чудесно зцілений Богом. Приймавши віру в Ісуса і нове ім'я, Павло (менший) стає сам гнаним і переслідуваним. Успіхи місіонерської діяльності Павла та мученицька смерть дали йому право на високе звання «першопрестольного апостола». Апостола Павла ще називають «апостолом язичників», «апостолом поган», оскільки він не знав Ісуса та не належав до його дванадцяти учнів [4, с. 180]. І хоч дні пам'яті обох святих відзначаються в один день, у народній традиції більшого авторитету зажив св. Петро. Існує багато апокрифів, народних переказів про св. Петра: про його ходіння з Богом по землі, про захист Петром жінки, про стоклоц та інші. Є, наприклад, така українська легенда: *«Ішли разом Ісус Христос із апостолом Петром полями, де саме жинували. Бачать вони: працює у полі жінка, не розгинається, а чоловік спить у холодуку. Йдуть далі, а там молодий парубок працює не покладаючи рук, а жінка спить собі неподалік. Петро і просить Бога: «Господи, чому ж так несправедливо у житті буває? Давай спаруємо роботу пару і тих ледацюг». «Ні, – каже Ісус Христос, – якщо ми спаруємо тих ледацюг, то вони повмирають із голоду. Тому треба парувати роботящого парубка з ледачою дівкою, нехай він її привчає до роботи...»* [2].

Така тенденція простежується і в художній літературі, де лексема **Петра** вживається частіше і має широкий спектр конотацій: а) номінація свята, виражена словом: *От дождались і Петра, розговілись* (Г. Квітка-Основ'яненко); **Діждали Петра**. *День зранку був ясний, погожий, сонце зарані схопилося і, червоне, котилося по небу, угрівало та припікаючи* (П. Мирний); *Ну, а на Петра в городі ярмарок* (П. Мирний); б) номінація свята, виражена словосполученням: *Сьогодні, матінко, Петрів день, Пусти мене погуляти на весь день* (Нар.тв.); в) позначення часових меж: *Після Петра Василина одного дня вразила Марію однією звісткою* (І. Нечуй-Левицький); – *Чи ви показали, чи знавісніли? – говорив Карпо. – Хто це розбив вікно? – Твоя мати! Це вже пішлося з Петрового дня!* (І. Нечуй-Левицький); г) ім'я одного з дванадцяти апостолів Ісуса Христа: – *Людині, – поспішиш докінчити св. Петро, – людині для польоту потрібна сила духу, а не пір'я* (О. Ільченко); *У раю сидів я (Байда), дуже я занідів, Бо вже України сто років не видів. Одпусти на землю, – говорю Петрові. – Там же мої діти, чи живі-здорові?* (Л. Костенко); г) собор св. Петра у Римі: *Когда-нибудь, может быть, ты вспомнишь меня, стоя на паперти св. Петра между вельможами* (Є. Гребінка); д) Апостол Петро демократизувався як пастух: *Тільки-но спаде роса і чабан рушає овець на пашу, св. Петро тож жене своїх овець на пашу* (Г. Булашева); е) фразеологізми: *Пішло уже мені з Петрового дня* (у значенні: наближення старості). *Не до Петра, а до різдвя* (у значенні: хто-небудь немолодий, похилого віку). *І ми з вами, Сергію Петровичу, не молодішаєм! Вже й нам, як то кажуть, не до Петра, а до різдвя!* (Леся Українка). Фразеологізм **Петрова скеля** образно називає православну церкву. У його основу, як зазначає А.П. Коваль, ліг вислів із Євангелії від Матвія, де Ісус так говорить до Петра: «І кажу Я тобі, що ти скеля, і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, – і сили адові не переможуть її» (16:18) [4, с. 173].

Мова художнього твору часто потребує декодування смислу. На думку Л.І. Мацько, для проведення успішного лінгвокультурологічного аналізу художнього тексту необхідне «володіння лінгвокультурологічною компетенцією, до складу якої входять добрі знання не тільки української мови, а й української культури, концептів української національної культури, фольклору, етнології, етнографії, міфології, символіки українського національного способу життя, традицій, звичаїв, ритуалів, етикету» [7, с. 358]. Наприклад, розглянемо рядки із поезії Яра Славутича: *І каже дід, проходячи за тин: «Святий Петро вигонить вівці пасту». Поет вживає фразеологізм «святий Петро вівці жене» на позначення поняття «степове марево». У такому тумаченні фразеологізму, як зазначає Н.М. Сологуб, відчувається знання автором глибинних шарів мови – знання церковного календаря (І. Св. Петро – головний апостол Христа. 2. Свято Петра і Павла припадає на важливіший момент у житті українців час – пору жнив), народного уявлення (св. Петро – пастух; на старовинних зображеннях у руці апостола Петра – пастуший посох з хрестом зверху) та спостереження над природними умовами (марева у степовій Україні – природна річ) [10].*

Менший спектр конотацій у творах української літератури має лексема **Павло**: а) ім'я апостола: *Куди Ти йдеш? Куди мене, незрячого ведеши? Хто я такий? Савло чи Павло, Що мстить своїй душі за давнє зло?* (Д. Павличко); б) фразеоло-

гізм: *перетворити Савла в Павла*, що вживається у значенні: різка зміна своїх переконань; проповідування людиною тих ідей, що раніше заперечувала чи засуджувала [4, с. 181]: *Із Савла Бог Павла виявив, то й над тобою [Руфіном] ще, може, Бог колись покаже покаже чудо* (Леся Українка).

На другий день після Петра відзначають теж свято, але наполовину менше, і називається *панів-Петра* або *Петрового батька*: *На самого полу-Петра, так вже перед вчором, бігла Настя в хату, аж задихалась, та й кричить: «Науме, Науме! Либонь, старости йдуть»* (Г. Квітка-Основ'яненко).

У народі з образами святих апостолів Петра і Павла пов'язано багато приказок, прислів'їв, прикмет: 1. *Прийшов Петро – вирвав листок; прийшов Ілля – вирвав і два; а прийшов Спас – бери рукавиці про запас; прийшла Пречиста – на дереві чисто; прийшла Покрова – на дереві голо* (М. Номис). 2. *Бабське літо тільки до Петра* (М. Номис). 3. *По Петру, то й по теплу* (М. Номис). 4. *Йшло до Петра, тепер до Різдва* (Нар. тв.). 5. *Петра чистувати треба, бо не впустиш до неба* (Нар. тв.). 6. *Петра і Павла честуй, а до живих себе готуй* (Нар. тв.). 7. *Святий Петро вигрив з комори останнє добро* (Нар. тв.). 8. *На Петра – колос, на Іллі – жнива* (Нар. тв.). 9. *Як на Петра спека – на Різдва мороз* (Нар. тв.). 10. *По Петрових днях плід стигне на очах* (Нар. тв.). 11. *Петро і Павел день убавив* (Нар. тв.).

Петрівка – лінгвокультурема на позначення посту, що починається через тиждень після Зелених свят і триває до Петра і Павла (12 липня за новим стилем). Початок Петрівки залежить від Великодня, а її кінець завжди на Петра, у зв'язку з цим коливалася і її тривалість: від 6 тижнів до 1. Наприклад, у 2007 р. тривалість петрівки 2 тижні і 5 днів; у 2008 р. – 3 тижні і 6 днів, у 2009 р. – 6 тижнів, а у 2013 р. – 1 тиждень і 4 дні. У народі цей піст ще називають так: *Петрівці, Петрівки, Петрів піст, Петрівочка*.

На Поділлі існує легенда, згідно з якою у давнину не було Петрівки і чоловіки щоденно ласували м'ясом, маслом, сметаною тощо, не знаючи міри. Їхні дружини, порадившись, вирішили обмежити своїх чоловіків у скоромній їжі й установили Петрів піст. При обговоренні цієї проблеми вони не зуміли дійти до згоди щодо постійності посту, а тому вирішили призначити його тривалість: від шести тижнів до одного. У народі існує приказка: *Спасівка від Бога, а Петрівку баби вигадали, щоб сир і масло зібрать* (Нар. тв.) [8, с. 71].

Петрівка – пора найдовших у році днів і найкоротших ночей. У цей час дівчата і жінки співали *петрівчані пісні*, які ще називають *петрівками*: 1. *Ой коли ми Петрівочку дождали, То ми її в русу косу заплітали. Тепер же ми Петрівочку проведемо, Ми ж її русу косу розплетемо. Уже ж тая Петрівочка минається, Зозуля в капусту ховається* (Нар. тв.); 2. *Уже петрівка минається, Зозуля кувати забувається. Уже Петрівка минулася зозуля кувати забулася* (Нар. тв.). Ці пісні ніби продовжують тему веснянок – тему кохання. Вони малюють нам щасливі хвилини побачення хлопця і дівчини, їх відверті й пристрасні освідчення, ширі й ніжні почуття. У петрівках дівчата просять півнів «не вмешати ночі», бо вони ще не відпочили від роботи, не настоялися з коханим, не виспалися після побачення: *Де мала нічка-петрівочка, Да не виспалася наша дівочка Да й усю ніченьку не спала, Да усе хусточки вишивала; Та усе шила шовком, та шила біллю Свойому милому про неділю* (Нар. тв.). Відповідно лексема *Петрівка* зустрічається у назвах народних пісень, наприклад: «Вже петрівочка минається», «Ой ти, петрівко петрівляна», «Ой петрівна зозуленька», «Ой коли ми петрівочки дождали», «Та мала нічка-петрівочка», «Ой зйдемося, подруженьки, заспіваймо петрівочки».

У художній літературі лексема *Петрівка* має такі конотації: а) номінація свята – назва посту: *Тепер петрівка, такий важкий час, – бідкалась Балашиха* (І. Нечуй-Левицький); б) визначення часових меж: *Потерти, моя рибочко, хоч через петрівку; я (Василь) так наведу, що вони про мене будуть знать і чути що-небудь непогане* (Г. Квітка-Основ'яненко); в) фразеологізм: *Захотілося йому в Петрівку льоду; мерзлого в петрівку* (у значенні: захотілося чого-небудь неможливого, нездійсненого, нереального). *Знайшли квітки! Та то бур'ян, а не квітки! Захотілось вам в петрівку мерзлого* (І. Нечуй-Левицький). *Язик попівський – що день петрівський* (В. Шевчук) (у значенні: довгий); г) порівняння: *Наші весла тихо плескали в морі. З-під них скакали вогні. Дрібні, маленькі, зелені, як блискачки у петрівчані ночі* (М. Коцюбинський); *Що зірок у небі у петрівку, То копиць високих, мов дзвіниці, Розспається по лузі запашному* (М. Рильський).

У народі побутують такі приказки та прислів'я, пов'язані із цим постом: 1. *Петрівка – передднівок* (М. Номис). 2. *Петрівка на хліб катівка* (М. Номис). 3. *Хліб на Петрівку оцаджай* (М. Номис). 4. *Петрівка – голодівка* (М. Номис). 5. *У Петрівку мухи роблять на панів, а в Спасівку на себе* (М. Номис); 6. *Шолудиве поросля і в Петрівку змерзне* (М. Номис).

Отже, ґрунтовні та детальні описи лінгвокультури Івана Купала, Петра і Павла, Петрівка формують їх зв'язок з обрядодіями, дають можливість з'ясувати функціональне та ситуативне навантаження у мові фольклору, образотворчий потенціал у мові художньої літератури.

Література:

1. Воропай О. Звичаї нашого народу : Етнографічний нарис : у 2-х томах / О. Воропай. – Т. II. – Мюнхен : Українське видавництво, 1966. – 455 с.
2. Гудзик К. Рік Святого Павла / К. Гудзик // День. – № 141. – 9 серпня 2008.
3. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник / В.В. Жайворонок – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
4. Коваль А. П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. П. Коваль. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.
5. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія / В. І. Кононенко. – К. : Вища школа, 2008. – 327 с.
6. Мацько Л. І. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту / Л. І. Мацько. – Культура слова. – № 75. – С. 56–66.
7. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі : [навч. посібник для студентів-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»] / Л. І. Мацько. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 607 с.
8. Сапіга В. К. Українські народні свята та звичаї / В. К. Сапіга. – К. : Знання України, 1993. – 112 с.
9. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
10. Сологуб Н.М. Мовний портрет Яра Славутича / Н. М. Сологуб. – К. : Дніпро; Вінніпер : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.
11. Українське народознавство : навчальний посібник / за ред. С. П. Павлука, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів : Фенікс, 1994. – 608 с.

Список джерел:

1. Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання (1884 – 1906) / Є. Гребінка. – К. : Наукова думка, 1984. – 606 с.
2. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості : Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки / упорядник Н. С. Шумада. – К. : Веселка, 1989. – 606 с.
3. Льченко О.С. Твори : В 2-х т. / О.Є. Льченко. – Т. 1: Козацькому роде нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця: Український химерний роман з народних уст. – К.: Дніпро, 1989. – 671 с.

4. Квітка-Основ'яненко Г. Повісті та оповідання. Драматичні твори / Г. Квітка-Основ'яненко. – К. : Наукова думка, 1982. – 541 с.
5. Костенко Л. В. Маруся Чурай : Історичний роман у віршах / Л. В. Костенко. – К. : Веселка, 1990. – 159 с.
6. Коцюбинський М. М. Твори: В 2-х т. / М. Коцюбинський. – Т. I : Повісті та оповідання (1884 1906). Статті та нариси. – К. : Наукова думка, 1988. – 584 с.
7. Мирний П. Твори: В 2-х т. / П. Мирний. – Т.2: Повість та оповідання. Роман. – К. : Наукова думка, 1989. – 640 с.
8. Нечуй-Левицький І. С. Твори : В 2-х т. / І. С. Нечуй-Левицький. – Т. 1 : Повісті та оповідання. П'єса. – К. : Наукова думка, 1985. – 638 с.
9. Рильський М. Т. Зібрання творів : У 20-ти томах / М. Рильський. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. IV: Поезії (1949–1964). – 423 с.
10. Стельмах М. Хліб і сіль / М. Стельмах. – К. : Дніпро, 1978. – 575 с.
11. Українські приказки, прислів'я і таке інше / Уклав М. Номис. // Упорядник, примітки, вступна стаття М. М. Пазяк. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.
12. Франко І. Я. Твори : В 3-х т. / І. Я. Франко. – Т. 1 : Поезії. Поєми. – К. : Наукова думка, 1991. – 672 с.
13. Шевчук В. О. Вибрані твори : Роман-балада. Оповідання. – К. : Дніпро, 1989. – 526 с.

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 53

Острого
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2015

УДК 81. 161. 2+
81. 111
ББК: 81. 2 Укр. +
81. 2 Англ.
Н 34

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 8 від 26 березня 2015 року)*

*Збірник затверджено постановою президії ВАК України
від 22 квітня 2011 року № 1-05/4*

Редакційна колегія:

Архангельська А. М., доктор філологічних наук, професор;
Білоус П. В., доктор філологічних наук, професор;
Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, доцент;
Пасічник І. Д., доктор психологічних наук, професор;
Поліщук Я. О., доктор філологічних наук, професор;
Тищенко О. В., доктор філологічних наук, професор;
Хом'як І. М., доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВШ України;
Яворська Г. М., доктор філологічних наук, професор.

Н 34

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 53. – 380 с.

У збірнику містяться статті, присвячені проблемам сучасного мовознавства та порівняльного літературознавства, а також методиці навчання іноземних мов. Збірник рекомендовано науковцям, викладачам, студентам-філологам і всім, хто цікавиться філологічною наукою.

УДК 81. 161. 2+
81. 111
ББК: 81. 2 Укр. +
81. 2 Англ.

*Адреса редколегії:
35800, Україна, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2,
Національний університет «Острозька академія»,
факультет романо-германських мов*

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2015

ЗМІСТ

**МОВНИЙ ТА МОВЛЕННЄВИЙ МАТЕРІАЛ У ЙОГО
СТРУКТУРНИЙ ТА СТИЛІСТИЧНИЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ**

G. B. Bernar TOM STOPPARD AND POSTMODERNISM (BASED ON «ROSENCRANTZ AND GUILDENSTERN ARE DEAD»)	3
T. Khaïchevska LA FONCTION EXPRESSIVE DES POINTS DE SUSPENSION DANS LE TEXTE LITTÉRAIRE MODERNE	6
O. V. Yemelyanova, A. S. Filonenko METAPHOR AS A POTENT MEANS IN REALIZATION OF TACTIC OF INSULT (ON THE BASIS OF ENGLISH POLITICAL DISCOURSE)	10
O. V. Yemelyanova, E. Yu. Shcherbak MORPHOLOGICAL REPRESENTATION OF AN IMPLICATIVE COMPONENT IN ADVERTISING (ON ENGLISH AD COPY BASIS)	12
Л. Є. Азарова ЛІНГВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД ЯК БАЗИСНА ФОРМА ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДНИХ НОМІНАЦІЙ НА СТРУКТУРНОМУ РІВНІ	15
С. А. Антонюк МОВОЗНАВЧІ ТРАДИЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИКМЕТНИКА ЯК САМОСТІЙНОЇ ЧАСТИНИ МОВИ	19
Т. М. Артеменко, І. П. Липко ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНІЦІАЛЬНИХ КОНСТАТИВІВ У ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	22
С. Л. Барсуک СИСТЕМА ВПРАВ НА РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	25
К. Й. Баюн ЕКСПРЕСИВНІСТЬ ЯК МОВНА ТА МОВЛЕННЄВА КАТЕГОРІЯ	28
Н. П. Білоус ЧАСТКИ ЯК ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ ІНТИМІЗОВАНОГО НАРАТОРСЬКОГО МОВЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ КАЗКАХ ПРО ТВАРИН	31
М. В. Бойчук, В. М. Бойчук ТРАНСФОРМОВАНІ ФРАЗЕМИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В ЗАГОЛОВКАХ ПЕРІОДИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ	33
О. О. Борисов ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ У БРИТАНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ ЕЛЕКТРОННОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ МЕДІА-СЕРЕДОВИЩІ	36
І. І. Бурцева SPATIAL SYMBOLISM OF PROPER NAMES IN «JANE EYRE» BY CH. BRONTE	38
А. Е. Вербицька СТАТУСНО-РОЛЬОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УЧАСНИКІВ КОМУНІКАЦІЇ У МЕДІАДИСКУРСІ	41
Г. С. Весельська ІННОВАЦІЇ В ТРАНСПОЗИЦІЙНОМУ ВИРАЖЕННІ ПРИЄДНУВАЛЬНИХ СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНИХ ВІДНОШЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	45
Л. П. Войналович ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕРСІЇ В АНГЛІЙСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	48
Д. О. Вольницька ГІПОТЕЗА ДЕТЕРМІНАНТНОЇ ФРАЗИ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПРОЕКЦІЇ В ГЕНЕРАТИВНІЙ ПАРАДИГМІ	51
О. Д. Гаврилашук ГЕОГРАФІЧНІ ОБ'ЄКТИ У РОЛІ АДРЕСАТИВ ГЕНДЕРНО МАРКОВАНОГО ЗВЕРНЕНОГО МОВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ	55
М. М. Гавриш «ШАБЛОННА КРЕАТИВНІСТЬ» ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА ОЗНАКА РОЗВИТКУ НІМЕЦЬКОМОВНОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ	58
О. В. Гаргаєва ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	60
Н. В. Глінка ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ/ХУДОЖНІЙ ТВІР: ПИТАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	62
Г. І. Глушук-Олея РОЗВИТОК КАТЕГОРІЇ ЗАПЕРЕЧЕННЯ У РОМАНСЬКИХ МОВАХ	65
Ю. В. Глюдзик СТРУКТУРНО-ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛЬНОЇ ПОЕТОНІМІЇ ФЕНТЕЗІЙНОГО ЦИКЛУ «THE CHRONICLES OF NARNIA» К. С. ЛЬЮІСА	67
М. Ю. Гнатюк ШЛЯХИ КОМПЕНСАЦІЇ ЕЛІПТОВАНИХ НЕФІНІТНИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА У ТЕКСТАХ ТРАГЕДІЙ СОФОКЛА «АНТИГОНА» ТА «ЦАР ЕДИП»	69
А. В. Гнатюк ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕПІСТЕМИЧНОЇ ДИСТАНЦІЇ ЯК КОНСТИТУЕНТА АРХІТЕКТОНІКИ МЕНТАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ЗІ СТУПЕНЕМ ВИСЛОВЛЕНОГО СУМНІВУ	72

Н. С. Голікова «МОВНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ» В РОМАНІ «СТОВПО-ТВОРИННЯ» П. ЗАГРЕБЕЛЬНОГО	74
О. В. Гончарук КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ФУНКЦІЇ ВСТАВЛЕНИХ КОНСТРУКЦІЙ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ	77
І. В. Городецька СТИЛІСТИЧНІ ФІГУРИ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В РЕКЛАМІ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ	80
Г. А. Губарева, О. В. Чуєшкова ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ (ПРО ІДЕАЛЬНИХ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК)	83
А. Г. Гудманян, О. М. Линтвар ВІДТВОРЕННЯ ОНІМІВ У СТРУКТУРІ РОМАНУ В. ТЕККЕРЕЯ «ЯРМАРОК СУЄСТИ»	86
О. П. Гуз СТРАТЕГІЯ ДИСКРЕДИТАЦІЇ І ЗАСОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕДВИБОРЧИХ ВИСТУПІВ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ НІКОЛЯ САРКОЗІ І ФРАНСУА ОЛЛАНДА)	89
Т. А. Давиденко ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	92
Є. О. Дегтярьова РОЛЬ КОЛОРИСТИКИ У СПОСОБАХ ВІДТВОРЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МІНІМАЛІСТИЧНІЙ ПРОЗІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ	94
О. В. Дзикович СЕМАНТИЧНА КОМПРЕСІЯ ТА СПОСОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У ТЕКСТАХ АНОНСІВ ТОК-ШОУ	97
М. П. Ділай ПРАГМАТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МЕТАФОРИЧНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ У РІЗДВЯНИХ ПОСЛАННЯХ ГЛАВ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ	100
Л. Довбня ІННОВАЦІЙНА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ЛЕКСИКА УКРАЇНИ: СЕМАНТИКО-СЛОВОТВІРНА МОТИВАЦІЯ	103
О. В. Дьомкіна ГЕНДЕРНИЙ ЧИННИК У ІНСТИТУЦІЙНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ	108
В. А. Єфименко ЦИФРОВІ АДАПТАЦІЇ ТРАДИЦІЙНИХ КАЗОК	111
В. В. Желязкова ЗНАКИ-ІНДЕКСИ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ Д. Д. КРЕМЕНЯ: СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ	114
А. О. Жупник НЕОЛОГІЧНІ УТВОРЕННЯ У СПОРТИВНОМУ ДИСКУРСІ	116
І. Д. Забужанська ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ РИТМІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЕТИЧНОГО МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ)	119
Г. О. Звягіна ВИЯВ КАТЕГОРІЇ ПОРІВНЯННЯ У СТРУКТУРІ ХУДОЖНЬОГО МОВЛЕННЯ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА	122
Н. Б. Іваницька ТЕРМІНОЛОГІЧНІ НОМІНАЦІЇ МІЖМОВНОГО ЗІСТАВЛЕННЯ ДІЄСЛІВНИХ СИСТЕМ	125
Д. А. Ігнатенко ЛЕКСИЧНЕ НАПОВНЕННЯ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ ЛЕКСИКИ «МЕБЛЬ» В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ ПІВНОЧІ МОЛДОВИ	128
Н. П. Ізотова ПРИЙОМ ОНЕЙРИЧНОГО ПОВІСТУВАННЯ В РОМАНІ ДЖ. М. КУТЗЕЕ WAITING FOR THE BARBARIANS	131
О. А. Ільченко ЕВФЕМІЗМИ СУЧАСНИХ УКРАЇНОМОВНИХ ЗМІ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ	134
К. А. Кантур ЕВОЛЮЦІЯ ЛІНГВІСТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ В РУССКОМ И УКРАИНСКОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ (XIX В. – ПЕРВАЯ ПОЛОВИНА XX В.)	137
К. А. Карасьова КАТЕГОРІЯ ЧИСЛА ІМЕННИКА ЯК МОВЛЕННЄВИЙ ЗАСІБ ВПЛИВУ ТА ПЕРЕКОНАННЯ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	140
В. В. Катернюк ІДЕОГРАФІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ НЕОФІЦІЙНИХ АНТРОПОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	143
Н. Д. Коловоротна ПАУЗА ЯК КОРЕЛЯТ МОВЧАННЯ	146
М. М. Копчак ІНВЕКТИВНА ЛЕКСИКА АДРЕСАЦІЇ ТА СИТУАТИВНІСТЬ МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ТЕКСТІ ТА ДИСКУРСІ ПОСТМОДЕРНУ	149
М. М. Костюк СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ СИМВОЛІВ ЧАСУ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ПОЕЗІЇ	152
Г. Т. Крижанівська МЕХАНІЗМ ПРОПАГУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛАХ (НА МАТЕРІАЛАХ ЖУРНАЛУ COSMOPOLITAN)	155

Ю. В. Кріпак ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГУЛЯТИВНОГО ЕТАПУ СФАБРИКОВАНО-КООПЕРАТИВНОЇ АГРЕСИВНОЇ МАКРОСТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ	159
О. Ч. Кишановський СТАТУС АРАБСЬКИХ ФОНЕТИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ПЕРСЬКІЙ МОВІ	163
Н. П. Литвиненко ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО АСПЕКТУ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ	167
О. М. Мартинова ОБРАЗ ЧОЛОВІКА: ЛІНГВОСЕМІОТИЧНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ)	170
О. М. Мартинюк ВЕРБАЛЬНА ТА НЕВЕРБАЛЬНА МАНІФЕСТАЦІЯ ЕМОЦІЙ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЯСМІНА КАДРА «ЧИМ ДЕНЬ ЗАВДЯЧУЄ НОЧЬ» YASMINA KHADRA «CE QUE LE JOUR DOIT À LA NUIT»)	173
Г. О. Матковська БАГАТОВИМІРНІСТЬ ТЕКСТУ ЯК ОБ'ЄКТА ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	176
О. М. Мельник СУЧАСНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕЙЛЕТОН: ОБ'ЄКТИ ХУДОЖНЬОЇ УВАГИ ТА ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ (НА МАТЕРІАЛІ «ЛІТЕРАТУРНОЇ УКРАЇНИ»)	178
О. В. Найдюк ГЕНДЕРНА ОСОБЛИВІСТЬ ВЖИВАННЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ФЕНОМЕНІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ А. ФУКС «ЗАБОРОНЕНА НІМЕЦЬКО-НІМЕЦЬКА ЛЮБОВ»)	181
З. С. Насікан КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ФОНОСЕМАНТИКИ ЯК НАУКИ ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗВУКУ ТА СМІСЛУ	184
О. М. Образцова ТИПОЛОГІЯ СТРУКТУРНО-СИНТАКСИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ (В АНГЛІЙСЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ)	187
О. П. Огринчук ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ М. БАЖАНА ТА І. ДРАЧА	193
Р. Л. Оліщук, І. С. Макар ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ КЛАСИ СЛІВ У СЛОВНИКУ МОВИ ЛОНГА	196
Н. С. Ольховська ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОСТІ ДРАМАТУРГІЧНИХ ТЕКСТІВ ТОМАСА БЕРНГАРДА В ПЕРЕКЛАДАХ	200
А. П. Очковська ПРОЦЕС СУБ'ЄКТИВАЦІЇ РЕЙЗИНГОВИХ КОНСТРУКЦІЙ З ПІДМЕТОМ В ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	204
В. А. Папіш МОВНІ РЕСУРСИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ В ПОВІСТІ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ «ЗЕМЛЯ»	207
Н. М. Пільгуй МОВЛЕННЄВІ СТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВОМУ АГРОТЕХНІЧНОМУ ДИСКУРСІ	209
И. П. Полонская ЗАМЕЩЕНИЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ И ОРГАНИЗАЦИЯ ДИСКУРСА	212
Т. Л. Полякова КОМУНІКАТИВНІ ФУНКЦІЇ У ЖАНРІ ТВИТТІНГ В АНГЛОМОВНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	215
О. В. Попова, К. І. Ткаченко ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУС США ЯК ПОЛЕ РЕАЛІЗАЦІЇ БІБЛЕЙЗМІВ «GOD», «BLESS»	218
Л. О. Потенко СКОРОЧЕННЯ КОМПОНЕНТНОГО СКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	221
А. В. Прокопченко ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У КОНТЕКСТІ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	224
О. Б. Рубчак АУДИТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ПІДГОТОВЛЕНИХ РАДІО- І ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю	227
О. П. Рудківський ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗІСТАВНОГО ВИВЧЕННЯ ФОНОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ	231
Р. І. Савчук НАРАТИВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПИСЬМЕННИКА В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІСТСЬКОГО ТЕКСТОТВОРЕННЯ: ФЕНОМЕН АВТОРСЬКОЇ СВІДОМОСТІ	234
Г. Л. Сарміна РИТОРИЧНЕ ПИТАННЯ ЯК ФОРМА ВИРАЖЕННЯ ІМПЛІЦИТНОЇ ПОГРОЗИ	237
Н. О. Свистун ОДИНИЧНІ ЧОЛОВІЧІ ІМЕНА М. ТЕРНОПОЛЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: РЕПЕРТУАР, СПЕЦИФІКА УЖИВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ	240

В. Р. Світлицька ВИВЧЕННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРІВ ОДЕЩИНИ З ТОЧКИ ЗОРУ ЇЇ СЛОВОТВІРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	242
Г. М. Семененко РЕЖИМ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ В ІСТОРИЧНИХ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЯХ	246
Т. П. Семенюк ВИДИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОЇ МАРКОВАНОСТІ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ	249
Л. П. Сердійчук МОВЛЕННЄВІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОБІОГРФІЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АВТОБІОГРАФІЙ ЛАУРЕАТІВ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ)	252
Н. В. Слобода ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСКРИБОВАНИХ АНГЛІЦИЗМІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ ЕРГОНІМІВ)	255
М. О. Солтис ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СКЛАДНОСКОРОЧЕНИХ СЛІВ. ГЕНЕТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ СКОРОЧЕНЬ	258
Л. Є. Сорокіна КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ РІВЕНЬ МОВЛЕННЄВОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: СОЦІАЛЬНА СИТУАЦІЯ «СУДОВИЙ ДОПИТ» (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ)	261
М. Ю. Столяр ЗНАЧЕННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВИ	264
Н. С. Стрельченко КАТЕГОРІЯ ПРЕДИКАТИВНОСТІ В ПИТАННЯХ-ПЕРЕПИТАХ	267
І. І. Судук, В. Б. Кешієв ПОРУШЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ НОРМ У МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ	271
И. П. Суима МЕТАЯЗЫКОВОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ КОМУНІКАТИВНОГО ЗАДАНИЯ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СИСТЕМЕ ВОПРОС-ОТВЕТ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОГО ЯЗЫКА)	274
Л. І. Тараненко ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ТЕКСТУ АНГЛІЙСЬКОГО ПРИСЛІВ'Я	276
О. Т. Тимчук, М. В. Брода ВИКОРИСТАННЯ СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ СЛОВЕСНОЇ ГРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ВИРАЗНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	279
І. П. Трутяк ЧАСТОТА ВЖИВАННЯ ДІСПРИКМЕТНИКІВ ТЕПЕРІШНЬОГО ТА МИНУЛОГО ЧАСУ В ЗАПЕРЕЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ В АНГЛОМОВНІЙ БІБЛІЇ КОРОЛЯ ЯКОВА	283
С. Є. Устименко ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ УХИЛЯННЯ ВІД ВІДПОВІДІ У КОНФЛІКТНО СПРЯМОВАНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОБУТОВОМУ ДИСКУРСІ	286
Н. Г. Ходаковська МЕТАФОРА У ПОЕЗІЇ ГЕНРІХА ГЕЙНЕ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРНИКА «КНИГА ПІСЕНЬ»)	290
І. О. Ходос КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЄВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕКСТОВОЇ МАТЕРІЇ В ІДЮДИСКУРСІ С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА	293
Н. М. Цівун ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ КАЛЕНДАРНИХ СВЯТ ЛІТНЬОГО ЦИКЛУ	297
О. С. Черемська, І. М. Ходарєва ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ МОВНОГО ОБРАЗУ ЛЮБОВІ В ІСТОРИЧНИХ РОМАНАХ П. ЗАГРЕБЕЛЬНОГО	301
Т. В. Череповська СИМВОЛІЧНИЙ ОБРАЗ СТАРОГО БУДИНКУ ТА МОВНІ ЗАСОБИ ЙОГО РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЕНН ТАЙЛЕР)	304
М. Г. Шемуда КОНСТРУКЦІЇ З НЕОСОБОВИМИ ФОРМАМИ ДІЄСЛОВА В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	308
О. В. Щербак МОРФОЛОГІЧНА СТРУКТУРА КОДІВ І СУБКОДІВ У ТВОРАХ О. К. ГЛУШКА	311
Т. В. Юрчишин ВИСЛОВЛЕННЯ УЗАГАЛЬНЕНОГО ЗМІСТУ ЯК ЕКСПРЕСИВИ	315

РОЗДІЛ 5. ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА В ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Chugu S., Gladio S. CONTENT-BASED INSTRUCTION IN ESP/EFL: CHALLENGES AND SOLUTIONS IN THE MULTICULTURAL WORLD	318
L. Hnarovska TEACHER ROLERS IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES: RETROSPECTIVE ANALYSIS AND INSIGHTS INTO THE FUTURE	322

N. Ivanenko CITIZENSHIP EDUCATION AS THE COORDINATION AND INTEGRATION OF EDUCATIONAL ESTABLISHMENT AND COMMUNITY	326
Agnieszka Koterwas MODEL OF EDUCATION AND THE CRITICAL PERIOD OF SOCIAL SKILLS DEVELOPMENT	329
К. М. Андрощук, Л. В. Горчинська, Т. М. Пустовіт СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕЛІНВІСТИЧНИХ ВНЗ	332
Н. О. Арістова INDEPENDENT WORK IN THE PROCESS OF VOCATIONAL TRAINING OF PHILOLOGISTS	335
Т. С. Басюк, В. Ю. Бійчук МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВИЙ ЧИННИК ПОРОЗУМІННЯ МІЖ НАРОДАМИ	338
Ю. В. Веремчук ПОДОЛАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ ЯК ЗАПОРУКА ФАХОВОГО УСПІХУ	341
Н. В. Лутай, Т. П. Бесараб, В. Б. Коновалова ПИСЬМОВІ НАВИЧКИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ	343
П. І. Мігірін ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	346
Л. В. Першина ОПАНУВАННЯ НАВИЧОК СПІЛКУВАННЯ В ПОЛКУЛЬТУРНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ	350
Л. В. Петько ФІЛОСОФСЬКО-ЛІНГВІСТИЧНІ ІДЕЇ РОЗУМІННЯ МІЖЛЮДСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СОЦІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	353
Н. М. Рекун ЛІНГВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ	356
О. В. Сніговська ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	359
Л. А. Субота КОМУНІКАТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ТЕКСТУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ВНЗ	362
А. В. Токарева, М. М. Яланська, К. С. Кузнецова ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	365
А. О. Трофименко ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	368
Т. В. Череповська, М. Ф. Падура ОСНОВИ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ	371

Наукове видання

**Наукові записки
Національного університету «Острозька академія»
Серія «Філологічна»**

Збірник наукових праць

Випуск 53

Головний редактор *І. Д. Пасічник*

Відповідальний за випуск *І. В. Ковальчук*

Укладачі: *І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька*

Технічний редактор *Р. В. Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Н. О. Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *К. О. Олексійчук*

*За достовірність наведених фактичних даних, цитат,
власних імен, географічних назв та інших відомостей
відповідають автори.*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 44,17. Тираж 100 прим. Зам. № 20–15
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «TimesNewRoman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr. netРВ №1 від 8 серпня 2000 року.